

Võrdse kohtlemise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus

§ 1. Võrdse kohtlemise seaduse muutmine

Võrdse kohtlemise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 täiendatakse lõigetega 7 ja 8 järgmises sõnastuses:

„(7) Käesoleva seaduse ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse alusel loetakse diskrimineerimiseks ka põimdiskrimineerimine.

(8) Põimdiskrimineerimine on diskrimineerimise erivorm, mille puhul isikut koheldakse halvemini või ta on ebasoodsamas olukorras kahe või enama käesoleva seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud või soolise võrdõiguslikkuse seadusega kaitstud tunnuse tõttu ja nende tunnuste mõju isiku kohtlemisele või olukorrale on omavahel eraldamatult põimunud.“;

2) seaduse 4. peatüki ja § 15 pealkirja täiendatakse pärast sõna „volinik“ sõnadega „ning tema kantselei“;

3) paragrahvi 15 lõiked 1¹ ja 2 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 15 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Voliniku ja tema kantselei tegevuseks vajalikud kulud kaetakse riigieelarvest. Voliniku ja tema kantselei eelarve esitatakse riigieelarves valdkonna eest vastutava ministeeriumi valitsemisala eelarve eraldiseisva osana. Voliniku mitmeaastane rahastamiskava esitatakse valdkonna strateegilises arengudokumendis teistest riigiasutustest selgelt eristatavana.“;

5) paragrahvi 15 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Voliniku ja tema kantselei eelarve määramisel lähtutakse vajadusest tagada voliniku institutsiooni iseseisvus ning eelarve stabiilsus ja piisavus kõigi tema pädevuses olevate ülesannete tulemuslikuks täitmiseks.“;

6) paragrahvi 15 lõiget 5¹ täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Samuti täidab asetäitja-nõunik voliniku ülesandeid arvamuse andmisel asjas, mille menetlemisest volinik on ennast käesoleva seaduse § 17 lõike 8 alusel taandanud.“;

7) paragrahvi 15 täiendatakse lõigetega 7 ja 8 järgmises sõnastuses:

„(7) Sekkumine voliniku ja tema kantselei tööalasesse tegevusse või selle mõjutamine on keelatud.

(8) Volinik ja tema kantselei on nõukogu direktiivi (EL) 2024/1499 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste

ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiive 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ (ELT L, 2024/1499, 29.05.2024) artikli 2 lõike 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1500 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega muudetakse direktiive 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL (ELT L, 2024/1500, 29.05.2024) artikli 2 lõike 1 kohaselt määratud võrdõigusasutus.“;

8) seadust täiendatakse §-dega 15¹ ja 15² järgmises sõnastuses:

„§ 15¹. Voliniku valimine ja ametisse nimetamine

(1) Avaliku konkursi voliniku ametikohale kuulutab välja valdkonna eest vastutav ministeerium.

(2) Konkursi korraldab valdkonna eest vastutava ministri moodustatud voliniku valimise komisjon. Voliniku valimise komisjoni koosseisust vähemalt poole moodustavad võrdse kohtlemise või soolise võrdõiguslikkuse valdkonna eksperdid ja selliste vabaühenduste esindajad, millel on põhikirjalisest eesmärgist tulenev huvi võidelda diskrimineerimise vastu ning toetada võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist.

(3) Volinikuna tegutsev isik peab:

- 1) olema teovõimeline ja alaliselt Eestis elav Eesti kodanik;
- 2) olema omandanud riiklikult tunnustatud magistrikraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2² tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni;
- 3) olema heade teadmistega võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse alasest õigusest ja eelneva valdkondliku töökogemusega;
- 4) olema vähemalt kaheaastase juhtimiskogemusega;
- 5) valdama keelseaduse nõuetest lähtudes riigikeelt vähemalt C1-tasemel;
- 6) valdama inglise keelt vähemalt B2-tasemel.

(4) Voliniku nimetab valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul viieks aastaks ametisse Vabariigi Valitsus, olles enne ära kuulunud Riigikogu põhiseaduskomisjoni arvamuse. Ettepaneku tegemisel lähtub valdkonna eest vastutav minister voliniku valimise komisjoni ettepanekust.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud tähtaja kulgemine peatub ajaks, kui volinik viibib emapuhkusel, isapuhkusel, lapsendajapuhkusel või vanemapuhkusel.

§ 15². Voliniku asetäitja-nõuniku valimine ja ametisse nimetamine

(1) Avaliku konkursi voliniku asetäitja-nõuniku leidmiseks korraldab ja asetäitja-nõuniku nimetab ametisse volinik.

(2) Asetäitja-nõunikuna tegutsev isik peab vastama käesoleva seaduse § 15¹ lõikes 3 volinikule seatud nõuetele. Volinik võib kehtestada lisanõuded asetäitja-nõuniku teadmiste ja kogemuste kohta, kui see on vajalik teenistusülesannete täitmiseks.“;

9) paragrahvi 16 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) nõustab tema poole pöördunud diskrimineerimist kahtlustavat isikut ning käesoleva seaduse ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse alusel võrdse kohtlemise eest või võrdse kohtlemise või soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustuse (edaspidi *edendamiskohustus*) täitmise eest vastutavat isikut käesoleva seaduse rakendamise küsimustes (edaspidi *nõustamine*);“;

10) paragrahvi 16 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) nõustab ja abistab isikuid haldus-, kohtu- või töövaidluskomisjoni menetluses diskrimineerimist käsitlevate kaebuste esitamisel;“;

11) paragrahvi 16 täiendatakse punktidega 2¹ ja 2² järgmises sõnastuses:

„2¹) osaleb menetluses, mille esemeks on käesolevas seaduses või soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud keelu või kohustuse rikkumine, esindades isikut, kes leiab, et teda on diskrimineeritud, tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 218, halduskohtumenetluse seadustiku § 32, haldusmenetluse seaduse § 13 ja töövaidluse lahendamise seaduse § 17 alusel või tegutsedes sellise isiku toetuseks nõustajana tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 228 alusel, kaasatud haldusorganina halduskohtumenetluse seadustiku § 24 alusel või muu organina haldusmenetluse seaduse § 11 lõike 2 alusel;

2²) annab tsiviil- või halduskohtumenetluses, mille esemeks on käesolevas seaduses või soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud keelu või kohustuse rikkumine, tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 293 kohaselt või töövaidluskomisjoni menetluses töövaidluse lahendamise seaduse § 44 kohaselt eksperdina arvamuse või selgituse;“;

12) paragrahvi 16 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) annab isiku avalduse alusel või laekunud teabe põhjal võimaliku diskrimineerimise asetleidmise või edendamiskohustuse rikkumise kohta arvamusi (edaspidi *arvamus*);“;

13) paragrahvi 16 täiendatakse punktidega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:

„3¹) lahendab diskrimineerimisvaidlusi, andes tema poole selleks ühiselt pöördunud vaidluspooltele võimaliku diskrimineerimise asetleidmise kohta siduva arvamuse (edaspidi *siduv arvamus*);

3²) esitab oma pädevusest lähtudes tähelepanekuid õiguskantsleri läbiviidavas diskrimineerimisvaidluse lepitusmenetluses õiguskantsleri seaduse § 35⁹ lõike 4 kohaselt või töövaidluskomisjoni läbiviidavas diskrimineerimisvaidluse lepitusmenetluses lepitusseaduse § 24 lõigete 1 ja 2 kohaselt;“;

14) paragrahvi 16 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) teeb ettepanekuid Vabariigi Valitsusele ja valitsusasutusele, samuti kohaliku omavalitsuse üksusele ning selle asutusele õigusakti ja selle eelnõu kohta;“;

15) paragrahvi 16 täiendatakse punktiga 5¹ järgmises sõnastuses:

„5¹) annab Vabariigi Valitsusele ja valitsusasutusele soovitusi strateegilise arengudokumendi ja selle elluviimise käesolevale seadusele ning soolise võrdõiguslikkuse seadusele vastavuse tagamiseks;“;

16) paragrahvi 16 täiendatakse punktidega 6¹ ja 6² järgmises sõnastuses:

„6¹) annab riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule ja eraõiguslikule juriidilisele isikule soovitusi käesolevas seaduses ning soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud õiguste kasutamise ja kohustuste täitmise kohta statistika kogumiseks;

6²) teeb ja avaldab võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist käsitlevaid sõltumatuid uuringuid;“;

17) paragrahvi 16 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) avaldab kord nelja aasta jooksul aruande ja soovitused soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise ning struktuursete probleemide kohta;“;

18) paragrahvi 16 punktis 8 asendatakse tekstiosa „soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamisel, sealhulgas“ sõnadega „oma ülesannete täitmisel ning“;

19) paragrahvi 16 punkt 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„9) võtab tarvitusele meetmeid diskrimineerimise ennetamiseks ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks, arvestades seejuures põimdiskrimineerimisest tulenevaid erilisi ebasoodsaid olukordi;“;

20) paragrahvi 16 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2–9 järgmises sõnastuses:

„(2) Vabariigi Valitsus, valitsusasutus ja kohaliku omavalitsuse üksus ning selle asutus teavitavad voliniku nõudmisel teda hiljemalt kolm kuud pärast käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 5 alusel tehtud ettepaneku või sama lõike punkti 5¹ alusel antud soovitusi saamist sellest, kuidas ettepanekut või soovitusi on arvesse võetud, ja teevad selle teabe avalikult kättesaadavaks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 4 ja 5 nimetatud ülesannete täitmisel tagab volinik kõigile isikutele tema teenuste ja informatsiooni tasuta ja võrdse kättesaadavuse ning puudega inimestele võrdsed võimalused pääseda ligi tema teenustele, tegevustele ja informatsioonile.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesannete kavandamiseks ja täitmiseks võtab volinik vastu ja avaldab oma veebilehel igal aastal uuendatava nelja-aastase tööprogrammi ja aastase tegevuskava. Tööprogrammis kirjeldab volinik järgneva nelja aasta tegevussuundi ja prioriteete käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt tema pädevuses olevate ülesannete täitmisel. Tegevuskavas esitab volinik detailse ülevaate jooksva kalendriaasta kavas olevatest tegevustest ja nende elluviimise kavandatavad tähtajad.

(5) Volinik avaldab kord aastas oma veebilehel eelmise kalendriaasta tegevusaruande, mis sisaldab olulisemate arvamuste kokkuvõtteid, tegevuste ülevaadet, eelarvet ning personali- ja finantsaruannet, ning esitab Riigikogu põhiseaduskomisjonile ülevaate volinikule seadusega pandud ülesannete täitmise kohta.

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 7 nimetatud aruande ja lõikes 5 nimetatud tegevusaruande koostamiseks kogub volinik oma tegevuse kohta statistikat soo-, käesoleva seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud tunnuste ja ühiskonnaelu valdkondade põhiselt ning võttes arvesse Euroopa Komisjoni rakendusaktiga kehtestatud võrdõigusasutuste toimimise ühiseid näitajaid.

(7) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 7 alusel koostatud aruandes üldise hinnangu andmiseks võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise ning soolise võrdõiguslikkuse olukorra ja edendamiskohustuse kohta riigis on volinikul õigus saada riikliku andmekogu vastutavalt töötlejalt ja muult andmevaldajalt statistikat käesolevas seaduses ja soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud õiguste kasutamise ja kohustuste täitmise kohta, soo- või käesoleva seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud tunnuste põhiselt ühiskonnaelu valdkonda või ühiskondlikku nähtust iseloomustavaid koondandmeid ja statistikat ning käesoleva seaduse ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse alusel kohustatud isikutelt ülevaateid kohustuste täitmise kohta. Kui koondandmete või statistika esitamine eeldab andmevaldajalt isikuandmete töötlemist, kirjeldab volinik andmeid taotledes täpset andmevajadust ja selgitab selle eesmärgi.

(8) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1¹–3² nimetatud ülesande täitmiseks töötleb volinik järgmisi andmeid, sealhulgas isikuandmeid ja eriliiki isikuandmeid:

- 1) menetluses osaleva isiku nimi, aadress, telefoninumber, e-posti aadress ja muud sidevahendite andmed, mida isik on volinikule tema ülesannete täitmise raames andnud;
- 2) menetluse asjaolude kirjeldus;
- 3) menetluses kogutud ja isikute esitatud tõendid;
- 4) muud menetluses asjakohased andmed.

(9) Volinik säilitab käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1¹–3² nimetatud ülesannete täitmise käigus kogutud isikuandmeid ja neid sisaldavaid dokumente kuni üks aasta pärast ülesannete täitmist. Volinik võib tema poole pöördunud või muude asjasse puutuvate isikute huvides või avalikes huvides säilitada andmeid kuni viis aastat pärast ülesannete täitmist. Isikuandmed anonüümitakse või kustutatakse üks kord aastas säilitustähtaja möödumise kalendriaasta lõpus.“;

21) seadust täiendatakse §-ga 16¹ järgmises sõnastuses:

„§ 16¹. Voliniku poole pöördumine

(1) Igaühel on õigus pöörduda voliniku poole nõustamise või arvamuse saamiseks. Voliniku poole pöördumise takistamine on keelatud.

(2) Voliniku poole võib pöörduda kirjalikult paberil või elektrooniliselt või suuliselt. Arvamuse saamiseks avalduse suuline esitamine peab olema põhjendatud.

(3) Volinik teavitab tema poole pöördunud isikut kümne tööpäeva jooksul pöördumise kättesaamisest arvates järgnevalt:

- 1) pöördumise esitaja kirjeldatud olukorda käsitlevad õigusaktid ja õiguskaitsevahendid;
- 2) voliniku pädevus pöördumise aluseks olevas küsimuses, menetlustähtajad ja muud menetluslikud aspektid;
- 3) pöördumisele kohaldatavad konfidentsiaalsuse ja isikuandmete kaitse reeglid;
- 4) teistelt asutustelt või organisatsioonidelt psühholoogilise või muu asjakohase toetuse saamise võimalused.

(4) Nõustamise saamiseks pöördumise esitanud isikule ja pöördumise esitajale, kelle avaldus lahendatakse käesoleva seaduse § 18 lõike 1 punkti 6 alusel nõustamise teel, tagatakse konfidentsiaalsus. Nõustamise teel lahendatud pöördumiste kohta avalikkusele informatsiooni andes tagab volinik, et nõustamise aluseks oleva olukorraga seotud õigustatud ega kohustatud isikud ei oleks tuvastatavad.

(5) Nõustamise saamiseks esitatud pöördumisele vastab volinik esimesel võimalusel ning nõustamine viiakse läbi ühe kuu jooksul pöördumise saamisest arvates. Arvamuse saamiseks esitatud avaldusele vastab volinik käesoleva seaduse § 17 lõikes 5 ettenähtud korras.“;

22) paragrahvi 17 lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Volinik annab arvamuse avalduse esitanud isikule (edaspidi *arvamuse taotleja*).

(2) Arvamuse eesmärk on anda väljaselgitatud asjaoludel põhinev ja põhjendatud eksperdihinnang selle kohta, kas konkreetsetes õigussuhtes on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet või kas on rikutud muid käesolevas seaduses või soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud õigusi või kohustusi.“;

23) paragrahvi 17 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „diskrimineerimisele“ sõnadega „või edendamiskohustuse rikkumisele“;

24) paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Arvamuse andmise menetluse käigus võib volinik anda avalduse aluseks olevas olukorras võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise või edendamiskohustuse täitmise eest vastutavale isikule informatsiooni arvamuse taotleja kirjaliku nõusolekuta üksnes avalduse sisu kohta ja viisil, mis ei võimalda tuvastada arvamuse taotleja isikut.“;

25) paragrahvi 17 lõiked 4–6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Arvamuse andmiseks on volinikul õigus saada teavet kõikidelt isikutelt, kellel võib olla diskrimineerimisjuhtumi asjaolude või edendamiskohustuse võimaliku rikkumise kohta vajalikku informatsiooni. Volinikul on õigus nõuda kirjalikke seletusi võimaliku diskrimineerimise asjaolude kohta ja dokumentide või nende koopiade esitamist tema määratud mõistliku tähtaja jooksul, samuti teha asjaolude väljaselgitamiseks kohapealseid vaatlusi, kuulata ära asja kohta teavet omavaid isikuid, teha järelepärimisi riiklikes andmekogudes ning teha teabe saamiseks koostööd järelevalve- ja muude asutustega. Teavet on õigus saada ka töötajale arvutatud, makstud või maksmisele kuuluva tasu, tasustamise tingimuste ja muude hüvede kohta.

(5) Arvamus antakse kahe kuu jooksul alates ajast, kui saab selgeks, et avalduse aluseks olevat küsimust ei ole käesoleva seaduse § 18 lõike 1 punkti 6 alusel asjakohasem lahendada nõustamise teel. Kui arvamust ei ole eelnimetatud tähtaja jooksul võimalik anda, võib volinik tähtaega kuni kahe kuu võrra pikendada, teavitades sellest koos põhjendusega arvamuse taotlejat enne tähtaja lõppemist.

(6) Arvamuse taotleja kirjalikul nõusolekul, või kui voliniku omal algatusel antud arvamus käsitleb konkreetse isiku võimalikku diskrimineerimist, siis selle isiku kirjalikul nõusolekul edastab volinik arvamuse isikule, kes vastutab võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise või edendamiskohustuse täitmise eest arvamuse aluseks olevas olukorras.“;

26) paragrahvi 17 täiendatakse lõigetega 7 ja 8 järgmises sõnastuses:

„(7) Kui see on asjakohane, esitab volinik koos arvamusega ettepanekud rikkumise heastamiseks ja edasiste rikkumiste ennetamiseks. Isik, kes vastutab võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise või edendamiskohustuse täitmise eest arvamuse aluseks olevas

olukorras, peab kolme kuu jooksul ettepanekute saamisest arvates andma volinikule teavet nende arvesse võtmise kohta.

(8) Volinik taandab ennast arvamuse andmise menetlusest, kui ta põhjendatult ei saa jääda arvamuse andmisel erapooletuks.“;

27) paragrahvi 18 pealkirja täiendatakse pärast sõna „keeldumine“ sõnadega „ja loobumine“;

28) paragrahvi 18 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Volinik keeldub või loobub arvamuse andmisest, tagastab isiku esitatud kirjaliku avalduse või keeldub suulise avalduse vormistamisest, kui:“;

29) paragrahvi 18 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „tõttu“ sõnadega „või avaldus ei puuduta käesoleva seaduse või soolise võrdõiguslikkuse seaduse reguleerimis- ega kohaldamisala“;

30) paragrahvi 18 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „arvamuse“ sõnadega „või siduva arvamuse“;

31) paragrahvi 18 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) samal alusel ja sama eseme kohta on algatatud vaidemenetlus, tehtud vaideotsus, algatatud kohtumenetlus, jõustunud kohtuotsus, algatatud menetlus töövaidluskomisjonis, jõustunud töövaidluskomisjoni otsus, algatatud lepitusmenetlus töövaidluskomisjonis või sõlmitud töövaidluskomisjonis lepituskokkulepe, esitatud avaldus õiguskantslerile, pooleli õiguskantsleri läbiviidav diskrimineerimisvaidluse lepitusmenetlus või sõlmitud õiguskantsleri kinnitatud lepitusmenetluse kokkulepe;“;

32) paragrahvi 18 täiendatakse punktidega 4–8 järgmises sõnastuses:

„4) avalduses esitatud informatsioon on arvamuse andmiseks ebapiisav ja arvamuse taotleja on jättnud asjakohase lisainformatsiooni voliniku määratud mõistliku tähtaja jooksul esitamata;

5) arvamuse taotleja on avalduses teadlikult esitanud valeinformatsiooni või tegutseb pahauskselt;

6) avalduse aluseks olevat küsimust on asjakohane lahendada nõustamise teel ning sellega ei kahjustata arvamuse taotleja võimalust kaitsta oma käesolevas seaduses või soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud õigusi;

7) arvamuse taotlejal on võimalus kasutada oma õiguste kaitseks muid, tõhusamaid ja kiiremaid õiguskaitsevahendeid;

8) arvamust küsitakse asjas, mille puhul võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise või edendamiskohustuse täitmise eest vastutav isik on volinik.“;

33) paragrahvi 18 tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:

„(2) Volinik teavitab arvamuse taotlejat käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 1–6 alusel arvamuse andmisest loobumisest või keeldumisest kirjalikult mõistliku aja jooksul, kuid hiljemalt kaks kuud pärast avalduse saamist, ning selgitab selle põhjuseid.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 7 ja 8 alusel arvamuse andmisest loobumisest teavitab volinik arvamuse taotlejat hiljemalt kolmandal tööpäeval pärast avalduse saamist ning nõustab ja vajaduse korral abistab isikut sobivama õiguskaitsevahendi kasutamisel.“;

34) paragrahvi 19 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Volinik võib arvamuse taotleja kirjaliku nõusolekuta anda avalikkusele informatsiooni üksnes avalduse sisu ja voliniku arvamuse kohta ning sellisel viisil, et arvamuse taotleja isik ei oleks tuvastatav. Juhul kui voliniku arvamuse kohaselt ei ole avalduse aluseks olevas õigussuhtes käesolevas seaduses või soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud õigusi või kohustusi rikutud, peab avalikkusele informatsiooni andmisel eelnimetatud nõudeid järgima ka isiku puhul, kelle tegevuse või tegevusetuse kohta arvamust taotleti.“;

35) seadust täiendatakse §-ga 19¹ järgmises sõnastuses:

„§ 19¹. Voliniku siduv arvamus diskrimineerimisvaidluse lahendamiseks

(1) Diskrimineerimisvaidluse pooled võivad ühiselt pöörduda voliniku poole siduva arvamuse saamiseks võimaliku diskrimineerimise asetleidmise kohta. Siduva arvamuse andmisel kohaldatakse käesoleva seaduse §-e 17 ja 18 käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega.

(2) Siduva arvamuse saamiseks esitavad diskrimineerimisvaidluse pooled volinikule ühise allkirjastatud avalduse, milles kirjeldatakse vaidluse eset ja esitatakse kummagi poole kirjeldus diskrimineerimisvaidluse aluseks olevast olukorrast.

(3) Siduva arvamuse andmisel koheldakse diskrimineerimisvaidluse pooli võrdsena. Mõlemale poolele antakse võimalus avaldada oma seisukoht ning esitada dokumente ja kirjalikke selgitusi. Siduva arvamuse andmisel ei kohalda volinik käesoleva seaduse § 8 lõike 2 teist lauset ega soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 4 lõike 2 teist lauset.

(4) Siduva arvamuse saamiseks pöördunud vaidluspooltele tagatakse konfidentsiaalsus. Volinik annab siduva arvamuse ainult tema poole pöördunud pooltele. Volinik ei või poolte kirjaliku nõusolekuta anda avalikkusele informatsiooni vaidluspoolte ega vaidluse sisu kohta sellisel viisil, et see võimaldaks vaidluspoolte isikuid tuvastada.

(5) Kui diskrimineerimisvaidluse pooled seda soovivad ja see on asjakohane, esitab volinik siduvas arvamuses lisaks arvamusele diskrimineerimise võimaliku asetleidmise kohta ja käesoleva seaduse § 17 lõike 7 kohaselt esitatud ettepanekule ka käesoleva seaduse § 24 alusel ettepaneku diskrimineerimisega tekitatud kahju hüvitamiseks või kahju muul moel heastamiseks.

(6) Volinik lõpetab siduva arvamuse andmise menetluse arvamust andmata, kui:

- 1) pooled sõlmivad kompromissi või lepivad kokku siduva arvamuse taotlemisest loobumises;
- 2) pool ei osale menetluses või teavitab volinikku siduva arvamuse taotlemisest loobumisest.

(7) Vaidluspooled võtavad kohustuse lähtuda voliniku siduvast arvamusest. Voliniku siduvas arvamuses esitatud ettepanekut arvesse võtma kohustatud pool annab volinikule hiljemalt üks kuu pärast ettepaneku arvesse võtmiseks määratud tähtpäeva teavet selle kohustuse täitmise kohta.

(8) Kui selleks kohustatud pool ei võta arvesse voliniku käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel poolte soovil esitatud ettepanekut diskrimineerimisega tekitatud kahju voliniku määratud mõistliku tähtaja jooksul hüvitada või muul moel heastada, võib teine vaidluspool pöörduda kahju hüvitamise nõudmiseks soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 13 või käesoleva seaduse § 24 alusel kohtu või töövaidluskomisjoni poole.“;

36) paragrahvi 20 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja sõnad „ja ta vabastatakse ametist“;

37) paragrahvi 20 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) käesoleva seaduse § 15¹ lõikes 4 nimetatud tähtaja möödumise päevast;“;

38) paragrahvi 20 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud avalduse ametist tagasiastumiseks esitab volinik valdkonna eest vastutavale ministrile. Avalduse rahuldamise otsustab ja voliniku vabastab ametist Vabariigi Valitsus.“;

39) paragrahvi 21 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Vabariigi Valitsus võib voliniku ametist vabastada, kui ta on haiguse tõttu või muul põhjusel olnud kuus kuud järjest võimetu täitma oma ametiülesandeid.“;

40) paragrahvi 21 lõikes 2 asendatakse sõna „käskkirjas“ sõnaga „korralduses“;

41) paragrahvi 22 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) olla erakonna liige ega osaleda muul moel erakonna tegevuses;“;

42) paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1¹ ettenähtud piirang kehtib ka voliniku asetäitja-nõunikule.“;

43) paragrahvi 23 täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Töövaidluskomisjon võib diskrimineerimisvaidluse lahendada lepitusmenetluse korras, kui pooled avaldavad selleks soovi töövaidluskomisjonis töövaidluse lahendamise kestel.“;

44) paragrahvi 23 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Diskrimineerimisvaidluse pooltel on kokkuleppel võimalik pöörduda ühiselt soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku poole käesoleva seaduse § 16 lõike 1 punkti 3¹ kohaselt siduva arvamuse saamiseks.“;

45) paragrahvi 25 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud aegumistähtaja kulgemine peatub õiguskantsleri läbiviidava lepitusmenetluse ja voliniku siduva arvamuse andmise menetluse ajaks.“;

46) seaduse normitehnilist märkust täiendatakse tekstiosaga järgmises sõnastuses:

„nõukogu direktiiv (EL) 2024/1499 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute

võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiive 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ (ELT L, 2024/1499, 29.05.2024);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1500 võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega muudetakse direktiive 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL (ELT L, 2024/1500, 29.05.2024).“.

§ 2. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Avaliku teenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 14 lõike 4 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku ja tema asetäitja-nõuniku teenistusülesannete täitmiseks vajalike teadmiste ja oskuste nõuded ning lisanõuete kehtestamise tingimused kehtestatakse võrdse kohtlemise seadusega.“;

2) paragrahvi 16 lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „juhtide“ sõnadega „ega soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku“;

3) paragrahvi 23 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „punktis 3“ tekstiosaga „punktides 3 ja 6“.

§ 3. Erakonnaseaduse muutmine

Erakonnaseaduse § 5 lõiget 3 täiendatakse punktiga 8 järgmises sõnastuses:

„8) soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik ning tema asetäitja-nõunik.“.

§ 4. Korruptsioonivastase seaduse muutmine

Korruptsioonivastase seaduse § 13 lõike 1 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „õiguskantsler“ tekstiosaga „soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik“.

§ 5. Soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmine

Soolise võrdõiguslikkuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 12 täiendatakse kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Töövaidluskomisjon võib diskrimineerimisvaidluse lahendada lepitusmenetluse korras, kui pooled avaldavad selleks soovi töövaidluskomisjonis töövaidluse lahendamise kestel.“;

2) paragrahvi 12 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Diskrimineerimisvaidluse pooltel on kokkuleppel võimalik pöörduda ühiselt soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku poole võrdse kohtlemise seaduse § 16 lõike 1 punkti 3¹ kohase siduva arvamuse saamiseks.“;

3) paragrahvi 14 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud aegumistähtaja kulgemine peatub õiguskantsleri läbiviidava lepitusmenetluse ja voliniku siduva arvamuse andmise menetluse ajaks.“.

§ 6. Töövaidluse lahendamise seaduse muutmine

Töövaidluse lahendamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 44 lõiget 2 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Diskrimineerimisvaidluse puhul võib tõendiks olla ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku arvamus võrdse kohtlemise seaduse § 16 lõike 1 punkti 3 tähenduses või voliniku selgitus.“;

2) paragrahvi 44 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku arvamusele ja selgitusele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 293 lõigetes 2 ja 3 sätestatut.“.

§ 7. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 19. juunil.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2026. a

Algatab Vabariigi Valitsus 2026. a

(allkirjastatud digitaalselt)